

msu

od doma

Upoznajte dvoje iznimnih umjetnika, neobičnih kipara: IVANA KOŽARIĆA I MIROSLAWA BAŁKU. Jedan je od njih svoj kiparski rad nazvao *Unutarnje oči*, a drugi *Oči pročišćenja*. Uvidimo sličnosti i razlike u njihovim djelima. Njihove ideje neka vam posluže kao inspiracija. Prijedlog kako to možete učiniti pročitajte u nastavku. Radujemo se vašim radovima koje šaljite na naš e-mail: edukacija@msu.hr.

*Edukativni stručni materijali i tekstovi preuzeti su iz literature MSU-a.

IVAN KOŽARIĆ

Ivan Kožarić rođen je u Petrinji 10. lipnja 1921. godine. Diplomirao je 1947. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Godine 1959./60 Kožarić nekoliko mjeseci boravi u Parizu što naravno utječe na njegova daljnja umjetnička promišljanja.

Po povratku u Zagreb Kožarić je postao član grupe Gorgona „jedne od najutjecajnijih umjetničkih pojava koje su prethodile konceptualnoj umjetnosti na ovim prostorima.“¹

Kožarićev apsurdan i duhovit prijedlog za izvedbu kolektivnog djela u duhu Gorgone bio je: „kolektivno učiniti odljeve u gipsu unutrašnjosti glava svih gorgonaša, nitko ne može biti oslobođen. Učiniti diskretno odljeve unutrašnjosti nekoliko značajnih automobila, unutrašnjosti garsonijera, stabala, unutrašnjosti jednog parka itd. Uglavnom svih značajnih šupljina u našem gradu.“² Da za Kožarića skulptura nije samo tijelo u prostoru, nego i prostor u tijelu svjedoči njegovo antologijsko djelo *Unutarnje oči* koje je nastalo za vrijeme njegova boravka u Parizu.

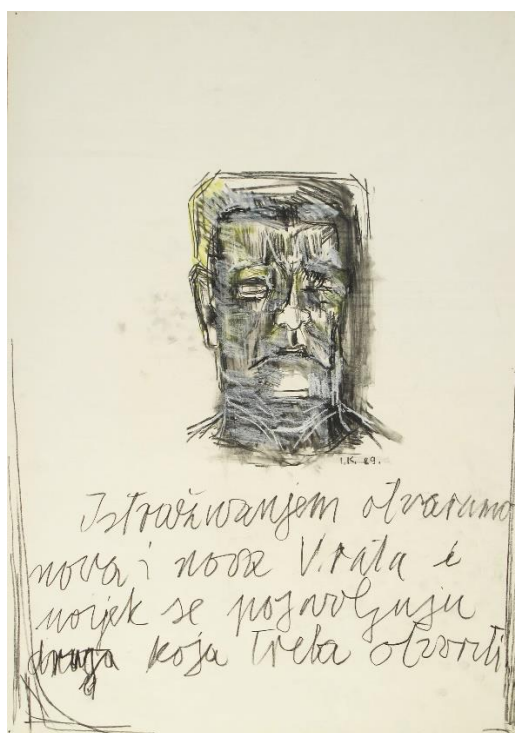
IVAN KOŽARIĆ: UNUTRANJE OČI, 1959./1960.

¹ Janković, Rada Iva. // Akcenti : zbirke u pokretu. / urednica Nada Beroš. Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 2009. Str.22.

² Isto.

Unutarnje oči stvaraju snažnu sugestiju nevidljivog, intuitivno naslućenog osjećaja osobnog prostora, koji reprezentira pounutreni govor lica, iz čije praznine, poput ticala, kao dodir s vanjskim svijetom, izranjaju unutarnje oči. Naslućujući egzistencijalističku misao, ali i specifično poimanje apsurdna i nihilizma kakvo su njegovali članovi grupe, ovo djelo biva prepoznato kao osebujni *gorgonaški* pogled, stoga se pojavljuje u izdanju antičasopisa Gorgona br. 5, na stranicama umetnutog lista na kojemu je reprodukcija lica i naličja skulpture.³

Ivan Kožarić je jedan od vodećih kipara poslijeratnog razdoblja, no za njega reći da je kipar ipak nije dovoljno. Čak i kada je radio samo skulpturu, Kožarić je brzo stizao preko granice klasičnog pojma ove discipline. Da li bi tako bilo da Kožarić nije u jednom trenutku bio zaražen virusom Gorgone? Da li on to svoje iskakanje iz klasike duguje Gorgoni ili je pak Gorgoni prišao zbog svog prethodnog iskakanja iz klasike? Upravo zato što je od početka svog rada bio umjetnik mimo svake konvencije, Kožarić se i našao u krugu Gorgone, a kada se u tome krugu jednom našao, kasnije nije ni htio niti mogao sebe lišiti prednosti onog ponašanja u kojem se umjetnik više ne mora pridržavati nikakvih unaprijed preuzetih obaveza.(...) Jer Kožarić zna da pravo trajanje skulpture nije u hladnoći vječitih materijala kamena i bronce, nego u toplini otiska prstiju na obliku koji se slobodno može uzeti u ruku.⁴

³ Isto.

⁴ Denegri, Ješa. *Exat 51: Nove tendencije : umjetnost konstruktivnog pristupa*. Horetzky, 2000. Str. 529

MIROŚŁAW BAŁKA

Mirosław Bałka je kipar rođen 1958. godine u Varšavi gdje je i diplomirao.

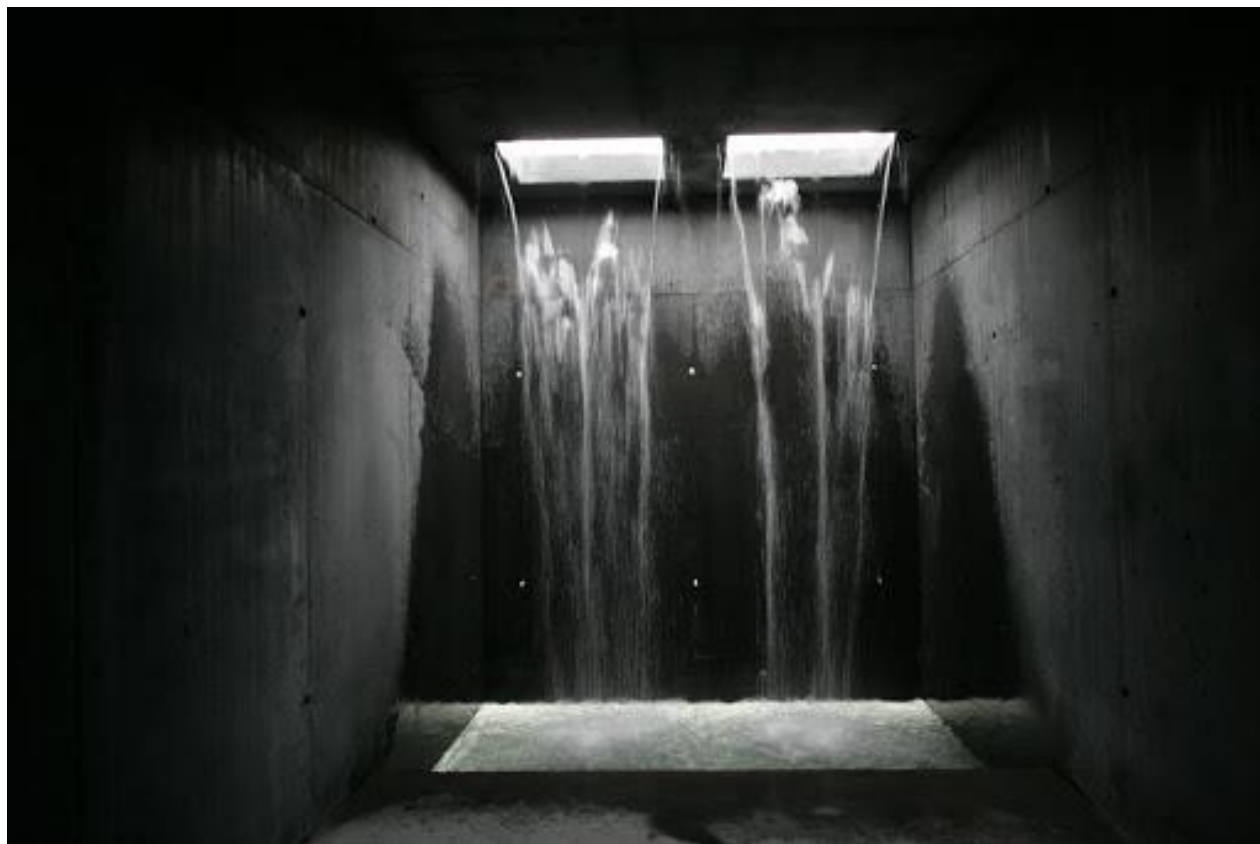
Njegovo djelo naziva *Oči pročišćenja* nalazi se na južnoj platformi ispred ulaza u Muzej suvremene umjetnosti. Pri svom radu Bałka razmišlja o posjetitelju, promatraču svojih djela te nastoji kreirati rad u kojem stavlja u blizak i intiman odnos djelo i promatrača. U konkretnom slučaju djela pred ulazom u Muzej suvremene umjetnosti Bałka promišlja o bučnoj prometnici i križanju ispred MSU-a i posjetitelju opterećenom nervozom prometnice te kreira meditativni prostor kojeg sačinjava betonski prostor u kojem atmosferu kontemplativnog, nematerijalnog i neopipljivog stvara pomoću vode koja cirkulira uokolo i unutar prostora.

MIROŚŁAW BAŁKA: OČI PROČIŠĆENJA, 2009.

Oči pročišćenja zamišlja „kao javni spomenik i kao tiho, privatno mjesto: na golemoj ulaznoj platformi, svojevrsnoj *agori*, on izdvaja maleni prostor za razmišljanje i osamu, pretvarajući ga u mjesto osobnog i kolektivnog pročišćenja. Doslovnost se miješa s metaforičnošću, pa zato mala betonska komora koja „pliva“ na plitkom bazenu ispunjenom vodom, na svom ravnom krovu ima dva otvora – oči – propuštajući svjetlo u mračni, zatvoreni prostor. Također, to su i mjesta „izvora“ dva vodena slapa. Zvuk padanja vodene zavjese, koja povezuje fontane s nadstrešnicom „kuće“ jedini je zvuk koji čujemo u tom prostoru dok sjedimo na malenoj klupi, ostavljajući za sobom užurbani

gradski ritam. Gotovo ritualan ulazak u skulpturu i boravak u njoj, neprekinuto kruženje vode, izmjenu svjetla i mraka, možemo doživjeti kao odu cikličnosti života i smrti.“⁵

MIROSLAV BALK: OČI PROČIŠĆENJA, 2009.

„Discipliniran i diskretan kakv jest, kao i u mnogim drugim radovima koji se nalaze u poznatim muzejskim kolekcijama i javnim prostorima u svijetu (Tate Modern, London, SFMoMa, San Francisco; Van Abbemuseum, Eindhoven; MoCA, Los Angeles; Kiasma, Helsinki; Kroller-Muller Otterrio i dr.) Balka nas pušta da sami lutamo tražeći male odgovore na beskonačno velika pitanja o pamćenju i zaboravu, o praštanju i grizodušju, o vjeri i sumnji“⁶

Promislite o različitostima i sličnostima ovih umjetnika te na koji su način promišljali prostor, ali i materiju. Neka vas njihova rješenja, ali i načini promišljanja potaknu na vaše nove radove jer prisjetimo se misli Ivana Kožarića: „Istraživanjem otvaramo nova i nova vrata i uvijek se pojavljuju druga koja treba otvoriti.“

---

⁵ Beroš, N. *Miroslaw Balka*. // Akcenti : zbirke u pokretu / urednica Nad Beroš. Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 2009. Str. 143.

⁶ Isto.